

علمی-پژوهشی
فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر
سال هشتم، شماره سوم، پیاپی (۲۶)، پاییز ۱۳۹۳
تاریخ دریافت: ۹۳/۴/۷ تاریخ پذیرش: ۹۳/۵/۲۵
صص ۱۴۸ ° ۱۲۳

سنجش میزان گرایش جوانان ۱۵ تا ۳۵ ساله به اعتیاد از نوع الکل (آزمون تجربی نظریه پیوند افتراقی برگس و ایگز)

نصرالله پورافکاری^۱، حوریه بایرامنژاد^۲، حسین رضائی امینلوئی^۳، سولماز معیری^۴

چکیده

الکل با سابقه مصرفی ۸۰۰۰ ساله قدیمی‌ترین ماده مصرفی است که هزینه‌های هنگفت پزشکی و اجتماعی را به خود اختصاص داده است. در این تحقیق تلاش بر این بوده تا علاوه بر سنجش میزان گرایش به الکل در بین نوجوانان و جوانان ۱۵ تا ۳۵ ساله شهر ارومیه، متغیرهای تأثیرگذار گرایش به الکل را نیز به مثابه سوالات اساسی مطالعه مورد نظر مد نظر قرار دهد. بر این اساس پس از تعیین چارچوب نظری و ارائه مدل نظری مرکب، از یک نظریه بنام پیوند افتراقی برگس و ایگز فرضیه‌های تحقیق تعیین گردید. در این مطالعه فرضیات از این قرارند: بین تسلط پذیری در گروه، بین سهل‌گیری زیاد والدین، بین ناسازگاری اعضای خانواده، بین

n.poorafkari@gmail.com

horye.bnejad@yahoo.com

Rezaie_aminloie@yahoo.com

- ۱- دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر
- ۲- مدرس دانشگاه و عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور نقده
- ۳- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد واحد دهقان
- ۴- دانش‌آموخته مددکاری اجتماعی دانشگاه پیام نور ارومیه

اعتیاد والدین با گرایش نوجوانان و جوانان به الکل رابطه وجود دارد. در این مطالعه واحد تحلیل، افراد جوان و نوجوان بوده و سطح تحلیل آن شهر ارومیه است. شیوه نمونه گیری به صورت تصادفی انجام گرفت و ارومیه به چهار منطقه تقسیم شد. در همین ارتباط با تکنیک پرسشنامه از یک نمونه ۴۱۰ نفری جوانان و نوجوانان ۱۵ تا ۳۵ ساله شهر ارومیه به جمع آوری اطلاعات پرداخته شد. از روش پیمایش، تکنیک تحلیل واریانس و رگرسیون چند متغیره استفاده گردیده و از تحلیل مسیر نیز برای بررسی آثار مستقیم و غیر مستقیم هریک از متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته بهره گرفته شد. از روش اعتبار محتوا برای سنجش اعتبار مقیاسهای ساخته شده و از آلفای کرونباخ نیز برای نشان دادن پایایی استفاده گردید. نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه‌ها نشان دادند که بین سهل گیری والدین، ناسازگاری والدین، تسلط پذیری در گروه و اعتیاد والدین، با گرایش جوانان و نوجوانان به الکل رابطه‌ی معنی داری وجود دارد. میزان گرایش به الکل از حد متوسط به بالا نشان داده شد. در نهایت نتایج تحلیل رگرسیونی چند متغیره و تحلیل مسیر نشان داد بیشترین میزان هم بستگی بامتغیر وابسته متعلق به متغیرهای سهل گیری والدین (۳۵٪)، اعتیاد والدین (۲۸٪)، ناسازگاری والدین (۲۶٪)، تسلط-پذیری در گروه (۲۱٪) است.

واژه‌های کلیدی: الکل، گرایش، اعتیاد، انحراف اجتماعی، جوانان و نوجوانان شهر ارومیه، بزهکاری.

مقدمه و بیان مسأله

الکل با سابقه‌ی مصرفی ۸۰۰۰ ساله قدیمی‌ترین ماده‌ی مصرفی می‌باشد که هزینه‌های هنگفت پزشکی و اجتماعی را به خود اختصاص داده است (hojjatH,Salami, 2009, 63-64). اعتیاد به الکل از زمان‌های قدیم رایج بوده و اغلب آن را مانند اهریمنی که می‌تواند انسان را وادار به انجام اعمال شیطانی کند می‌شناسند (دکتر علی احمدوند، تیرماه ۸۲، ج چهارم). الکل پس از مصرف جذب خون می‌شود و در مسیر خون بر مغز و قسمت‌های آن اثر می‌گذارد. این تأثیر، عمل سلسله اعصاب رو ضعیف می‌کند و خویشن داری که صفت عقلانی است تقریباً از بین می‌برد و موجب رفتار و اعمال ناهنجار از مصرف کننده می‌شود. الکل عالی‌ترین اعمال

توقفی و بازدارنده را مختل می‌کند و انسان را از ملکات و اعمال اکتسابی و از دانش و اخلاق و اوصاف پسندیده دور می‌کند. استفاده از الکل عموماً شخصیت انسان را کاملاً دگرگون می‌کند (احمدوند، محمدعلی، تیرماه ۸۲، ج چهارم). در آمریکا سالانه ۱۷۰۰۰ مرگ ناشی از مستی حین رانندگی رخ می‌دهد که مسأله در سال ۲۰۰۰ در کشور آمریکا منجر به بیش از ۵۱ میلیون دلار خسارت شده است (flower NT.2004.P.54). اغلب مصرف الکل در سنین نوجوانی دیده می‌شود (Naughty f, Mohtashami j,2004.p.251). این مسأله با حالات توجه کمبود، بیش‌فعالی و اختلال سلوک در کودکان و یا ابتلاء به اختلالات شخصیتی بخصوص اختلال شخصیت ضد اجتماعی، استعداد ابتلاء به سوء مصرف الکل و وابستگی به آن افزایش می‌یابد (Koushanm.vaqyys.2005, P:201-202). از دیدگاه رفتاری گاهی اوقات افراد برای کاهش اضطراب و رهایی از احساس محدودیت و تنهایی الکل مصرف می‌کنند. آزود و باروس (۲۰۰۳) در مطالعه‌ی تجربی در برزیل دریافت که سوء مصرف الکل و وابستگی به آن در مردان ۱۳.۳٪ بیشتر از زنان (۴.۱٪) بوده و هم‌چنین سوء استفاده آن به طور قابل ملاحظه- ای با سن، درآمد، سطح تحصیلات و مذهب در ارتباط است (BarronsMB.Botega N J.200T, 41(4):502-2). روزآلین و همکارانش در سال ۲۰۰۴ در مطالعه خود نشان دادند که عوارض ناشی از سوء مصرف مواد از قبیل، افسردگی و اضطراب در زنان بیشتر از مردان است (Alatir,Kinner s,2004, P:463-465). در یک پژوهش در سال ۱۳۸۳ در مورد شیوع مصرف مواد در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر رشت گزارش شده که مصرف الکل در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر رشت شایع و شیوع آن بیشتر می‌باشد. در این گزارش فراوانی مصرف الکل ۱۲.۶ درصد بوده است. در یک پژوهش انجام گرفته در مورد مصرف الکل در بین نوجوانان سن دبیرستانی در برزیل که به وسیله‌ی خوزه لوین و همکارانش انجام گرفته است مصرف الکل ۹۸.۹ درصد گزارش شده است (GolduroI,2005,30(3):545-56). ویدک در مطالعه‌ی خود نشان می‌دهد مصرف الکل در مناطقی که ماده در دسترس می‌باشد بیشتر است (vedebesks, 2004;378-401). گرفت (۲۰۰۶) در مطالعه خود عنوان می‌دارد مهمترین علل گرایش به الکل به ترتیب حضور در جشن و پارتی مصرف الکل به علت طعم خوشمزه آن ایجاد حس سرخوشی و تحریک پذیری و کسب احساس آرامش عنوان

شد (hajjati H, salami, 2009, P:63-64). آلیسون و همکاران شیوع مصرف الکل را با میزان در آمد و تحصیلات بالا در ارتباط می‌دانند (More AA, Hays RD, 2005; (95)). باروس در مطالعه خود عنوان میکند با افزایش سطح تحصیلات و درآمد، میزان شیوع مصرف الکل کاهش می‌یابد (Barros MB, BoteganiNj, 2007, P:502-509). مطرح شدن این مطالعات اهمیت توجه به مسأله‌ی اعتیاد به الکل و تأثیر سوء آن بر اجتماع و بخصوص نهاد خانواده را دو چندان می‌نماید.

تئوری‌های تبیین کننده قانون‌گریزی

در این بخش مطالعه تلاش بر این است که با مراجعه به نظریه‌های کج رفتاری و انحرافات در حوزه‌های مختلف علوم انسانی و رفتاری، گرایش به الکل به عنوان یک نوع انحراف و بزهکاری بررسی شود. این امر به ما این امکان را خواهد داد که در طرح یک چارچوب نظری که بتواند علل گرایش به الکل را تبیین نماید یک دید عمیق‌تری داشته باشیم. بنابراین با مراجعه به تبیین‌های زیست‌شناختی، جامعه‌شناختی و روان‌شناختی و تلفیقی از انحرافات و الکل، این مسأله از دیدگاه‌های مختلف و زوایای گوناگون بررسی شود.

تبیین‌های زیست‌شناختی انحرافات و بزهکاری

در تبیین‌های زیست‌شناختی، کانون اصلی توجه ویژگی‌های فردی افراد و سطح تحلیل در آنها عمدتاً فردی است. این ویژگی آنها را در حوزه دیدگاه‌های خود قرار می‌دهد که در باب آسیب‌های اجتماعی پاسخ به دو پرسش زیر را هدف خود می‌دانند.

۱- چرا افراد کج رو می‌شوند؟

۲- چه چیزی افراد را کج رو می‌سازد؟

تبیین‌های زیست‌شناختی معمولاً بر یکی از متغیرهای جسمی زیستی زیر تأکید دارند که می‌توانند زمینه‌ساز زیستی این‌گونه رفتار باشد و بعدها در خلال کنش‌های متقابل درازمدت محیطی و اجتماعی به گونه‌های خاص از رفتار کج‌روانه بدل شود. آسیب‌های ژنتیک، اضافات کالبدی یا تعیین‌کننده‌های جسمی و ساختی (شکل بدن)، ناهنجاری‌های کروموزومی، بی-

قاندگی‌های زیست شیمی و مواردی مانند نقص جسمی، عیوب ظاهری اندام و زیبایی، نقص خلقت در ساختمان جمجمه و کروموزوم اضافی، وضعیت خاص ژنها، جنس، سن و نوع خون، وضع مزاج، ضعف، قدرت، سوابق بیماری، وضع ترشح غدد او را علت کج رفتاری می‌داند و در روایت‌های متأخر خود، جایگاه مناسبی را نیز برای آثار متغییرهای محیطی و اجتماعی قائل شده‌اند (سلیمی و داوری، ۱۳۸۵: ۲۸۵).

تبیین‌های روان‌شناختی انحرافات و بزهکاری

بسیاری از روان‌شناسان پدیده انحراف را ناشی از عدم رشد کامل شخصیت فرد می‌دانند. به بیان دیگر به اعتقاد بعضی از روان‌شناسان برخی از تیپ‌های شخصیتی تمایل بیشتری به اعمال کجروانه از خود نشان می‌دهند. در این دیدگاه، کجروی و انحراف به عنوان یک نوع اختلال رفتاری تلقی شده و ناشی از خصوصیات و ویژگی‌های فردی بوده و چنین شخصی آدم غیرعادی محسوب می‌شود. گونه‌های مختلف تبیین‌های روانی متغییرهایی مانند احساس ناآگاهانه گناه، الگوی تفکر مجرمانه، نقیضه‌های شخصیتی و گاه صرف توجه به ارضای نیازهای عمومی را کانون توجه خودساخته‌اند (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۲۸ تا ۵۲).

تبیین جامعه و انحرافات و بزهکاری

تبیین‌های جامعه‌شناختی ریشه‌های انحراف و علل آن را نه در درون فرد بلکه در بیرون از او و در واقعیت‌های اجتماعی، نهادها، ساختارها، گروه‌ها، روابط اجتماعی و نظایر آن جستجو می‌کنند. آنان جرم و بزهکاری را امری تحمیلی و ناخواسته به شمار می‌آورند که از سوی نظام اجتماعی بر فرد تحمیل گردیده است (اشرف، ۱۳۵۴: ۱۶۶) در این مطالعه از تبیین‌های ساختی - کارکردی، تبیین‌های خرده فرهنگی، دیدگاه تضاد و نظریه‌های مطرح در هر یک از آنها تحت عنوان تبیین‌های جامعه‌شناختی استفاده شده است (سلیمی و داوری ۱۳۸۵).

تبیین های ساختی - کارکردی

تبیین های ساختی - کارکردی، کجروی را در راستای برهم خوردن نظم اجتماعی موجود و به عنوان خطری برای ثبات نظام اجتماعی مورد توجه قرار می دهند. مفهوم انسانی در این نوع تبیین کجروی آن است که ساختار کلی جامعه سبب می شود که گروه های خاص افراد، خود را با نابرابری های بنیادین در انواع خاصی از فرصت های دست یابی به اهداف مواجه می یابند. این در حالی است که جامعه خود آن اهداف را ارزشمند شمرده و ترویج کننده ی آنها است (سلیمی و داوری، ۱۳۸۵؛ ۳۲۲).

نظریه فرصت های مشروع

در این دیدگاه جامعه فرد را به کج رفتاری مجبور می کند. کج رفتاری حاصل فشارهای ساختاری ° اجتماعی خاصی است که افراد را به کج رفتاری وا می دارد (مرتن، ۱۹۶۸: ۱۸۵-۲۴۸). به نظر مرتن، جوامع صنعتی جدید بر توفیقات مادی در زندگی تأکید دارند که به شکل انباشت ثروت و تحصیلات علمی به عنوان مهمترین اهداف زندگی شخص و معیارهای منطقی تجلی می کنند. دست یابی به این اهداف مقبول اجتماعی نیاز به ابزارهای مقبولی هم دارد که البته از دسترس جمعی از افراد جامعه خارج است. یعنی جامعه طوری ساخت یافته که طبقات فرودست فرصت های کمتری برای تحقق آرزوهای خود دارند. در نتیجه چون این اهداف به آرمان های اصلی زندگی افراد (فقیر و غنی) تبدیل شده است آن کسی هم که دسترسی به ابزار مشروع ندارد تحت فشار جامعه برای دست یابی به آنها از ابزار نامشروع استفاده می کند (صدیق، ۱۳۸۷؛ ۴۴).

الگوی نوجوانان بزهکار

آلبرت کوهن با تفکیک رفتار انحرافی جوانان از رفتار انحرافی بزرگسالان، الگویی از بزهکاری نوجوانان ارائه می دهد. فرض اصلی کوهن بر این است که افراد منحرف و بزهکار، آرمانها و اهداف مقبول اجتماعی فرهنگ جامعه را پذیرفته اند ولی به علت شکست یا عدم شکست فرصت مناسب و کافی برای دست یابی به اهداف پسندیده اجتماعی دچار محدودیت

شده و لذا آرمان‌های موفقیت و اهداف مقبول و متداول در جامعه با ارزش‌ها و هنجارهای دیگری برای به دست آوردن منزلت و وجهه جایگزین می‌سازند و در نتیجه پاره فرهنگ بزهکاری به وجود می‌آید و بدین وسیله افراد تلاش می‌نمایند بر مشکلات خود فائق آیند (محسنی، تبریزی، ۱۳۸۳؛ ۸۳). به اعتقاد کوهن (۱۹۵۵) پسران جوان در مواقعی مرتکب برخی از کج رفتاری‌هایی می‌شوند که صرفاً به منظور کسب منافع مادی نیست. او بعضی از رفتارهای انحرافی جوانان را رفتاری می‌داند که آنها صرفاً به منظور لذت‌های شخصی مرتکب می‌شوند و این نوع رفتار توسط الگوهای خرده فرهنگی آنان به عنوان رفتارهای درست ارزیابی می‌شود (ستوده، ۱۳۸۳؛ ۱۴۸).

نظریه فرصت‌های افتراقی

این مفهوم را ریچارد کلوارد (Richard Colward) و الین (Olin) ارائه داده‌اند. به نظر آنان رابطه‌ی میان ارزش‌های فرهنگی از یک سو و فرصت‌های نامشروع از سوی دیگر تعیین‌کننده‌ی انواع و فراوانی بزهکاری است. کلوارد و الین بر این باورند که بزهکاری از نظر اجتماعی به صورت خرده فرهنگ نمایان می‌شود و به همان گونه که در خرده فرهنگ بهنجار فرصت‌های مشروع وجود دارد در خرده فرهنگ بزهکار هم فرصت‌های نامشروع برای نیل به هدفهای فرهنگی وجود دارد (اشرف، ۱۳۸۵؛ ۱۸۸). بسیاری از اعضای طبقات محروم حتی در طبقه‌ی خود فرصت کمتری از بقیه دارند که از طریق نابهنجار به موقعیت نائل شوند (Colward and Ohlin, 1960). از نظر کلوارد و الین انواع فرصت‌های نامشروع و توزیع آنها محتوای خرده فرهنگ بزهکار را تعیین می‌کند. این خرده فرهنگ خود را در سه شکل مختلف نشان می‌دهد. خرده فرهنگ جنایتکار، خرده فرهنگ ستیزه جو، خرده فرهنگ گوشه گیر و انزواطلب.

نظریه فشار

نظریه‌های فشار هم مدعی‌اند که تفاوت‌های ارزشی ناشی از تنوع فرهنگ، جایگاه و فرصت‌های اشخاص، آنان را منشعب ساخته، به چالش با هنجارهای غالب وا می‌دارد. از این دیدگاه نیروهایی در هر جامعه وجود دارند که افراد با فشار به سمت ارتکاب جرم و کج-

رفتاری رانده می‌شوند (صدیق، ۱۳۸۷؛ ۴۲).

نظریه پیوند افتراقی

نظریه پیوند افتراقی ادوین سادرلند مشهورترین نظریه از مجموع نظریه‌های جامعه‌پذیری یا یادگیری در مباحث کجرفتاری اجتماعی است. نکته‌ی اصلی نظریه‌ی سادرلند این است که افراد به این علت کجرفتار می‌شوند که تعداد ارتباط‌های انحرافی آنان بیش از ارتباط‌های غیر انحرافی‌شان است. این تفاوت تعامل افراد را با کسانی که ایده‌های کجرفتارانه دارند نسبت به افرادی که از ایده‌های هم‌نویانه برخوردارند (یعنی ارتباط بیشتر آنان با کجرفتاران و ایده‌های کجرفتاری) علت اصلی کجرفتاری آنهاست (صدیق، ۱۳۸۷؛ ۴۸).

۱) کجرفتاری یادگرفتنی می‌باشد. نه ارثی است و نه محصول بهره‌ی هوشی پایین یا آسیب مغزی و امثال آنها.

۲) کجرفتاری در تعامل با دیگران آموخته می‌شود.

۳) نقش اصلی یادگیری کجرفتاری در حلقه‌ی درون گروه روی می‌دهد و رسانه‌های جمعی و مطبوعات نقش دوم را ایفا می‌کنند.

۴) یادگیری کجرفتاری شامل آموختن فنون خلاف کاری و سمت و سوی خاص انگیزه‌ها، کشش‌ها و گرایش‌ها می‌شود.

۵) سمت و سوی خاص انگیزه‌ها و کشش‌ها از تعریف‌های مخالف و موافق هنجارها یاد گرفته می‌شود.

۶) فرد به دلیل بیشتر بودن تعریف‌های موافق تخلف به نسبت تعریف‌های موافق با هم‌نوایی با هنجارها کجرفتار می‌شود (این نکته قضیه کلیدی نظریه سادرلند است).

۷) پیوندهای افتراقی ممکن است از نظر فراوانی، دوام، رجحان و شدت متفاوت باشند.

۸) فرآیند یادگیری کجرفتاری از طریق تعامل با کجرفتاران و هم‌نوایان سازوکارهای مشابهی با هر نوع یادگیری دیگر دارد.

۹) کجرفتاری را که خود تجلی نیازها و ارزش‌های کلی است نمی‌توان با همین نیازها و ارزش‌های کلی تبیین کرد.

سادرلند البته قصد نداشته است که همه قضایای ۹ گانه فوق را مورد اشکال مختلف کج رفتاری به کار ببندد. اما او هم مثل مرتون و به پیروی از دورکیم بر این باور بوده است که کج رفتاری رویدادی طبیعی در جامعه است و در حالی که مرتن در سطح ساختار اجتماعی نشان داد که کج رفتاری را می توان پاسخی عادی به شرایط اجتماعی غیر عادی دانست. سادرلند در سطح تعامل اجتماعی مدعی شد که افراد به همان شیوه ای که یاد می گیرند از قوانین تبعیت کنند به همان شیوه هم یاد می گیرند کج رفتار شوند. بنابراین سادرلند معتقد شده است که کج رفتاری با اصول یادگیری اجتماعی بهتر می توان تبیین کرد تا با اصول روان شناختی مرضی (صدیق، ۱۳۸۷: ۴۹).

نظریه اثبات گرایی و کج رفتاری

رویکرد اثبات گرا در تعریف کج رفتاری سه فرض اصلی دارد که به مطلق گرایی، عین - گرایی و جبر گرایی معروف است. اثبات گرایان مدعی اند که:

۱) کج رفتاری مطلقاً یا ذاتاً واقعی است. یعنی برخی ویژگی هایی دارد که آن را از هم نوایی متمایز می سازد. جامعه شناسانی که تحت تأثیر چنین رویکردی قرار دارند کج رفتاری را صفتی موروثی برای افراد می دانند. اثبات گرایان کمتر به تأثیر صفات زیستی و روانی در رفتار افراد اشاره می کنند و بیشتر به نقش عوامل اجتماعی در تعیین جایگاه فرد به عنوان مجرم توجه دارند (هرشی، ۱۹۷۳؛ نلر: ۱۹۷۴). جامعه شناسان اثبات گرا به دلیل تأکید بر واقعیت داشتن کج رفتاری در بررسی های توجیهی به افرادی که انگ کج رفتاری به دیگران می زنند (مثل پلیس، رسانه ها، مدیران و قانون گذاران) توجهی ندارند و عمدتاً به مطالعه کج رفتاری می پردازند.

۲) اثبات گرایان هم چنین مدعی اند که کج رفتاری یک موضوع قابل مشاهده و کج رفتار یک موجود واقعی است که می توان او را به صورت عینی همان گونه که در علوم طبیعی میسر است مطالعه کرد (تیو، ۲۰۰۱: ۷).

۳) از نظر جامعه شناسان اثبات گرا کج رفتاری تعیینی است. یعنی علل و اسبابی فراتر از کنترل فرد دارد.

تبیین‌های خرده فرهنگی

خرده فرهنگ شیوه زندگی خاص یک گروه است در فرهنگ بزرگتر جامعه. در واقع خرده فرهنگ، شامل راهها و روشها، بینشها و نحوه رفتار است که در گروههای کوچک از یک جامعه جریان دارد و موجب تفاوت‌های فکری و رفتاری آنها از یکدیگر می‌شود. تبیین‌های خرده فرهنگی در دهه‌های اخیر بر بزهکاری جوانان متمرکز شده و در تبیین جامعه-شناختی کج رفتاری‌های آنان بر حسب ویژگی‌های خرده فرهنگی مورد بررسی قرار می‌دهد (ستوده، ۱۳۸۳: ۱۴۶-۱۴۷).

مشکلی که در تبیین‌های خرده فرهنگی وجود دارد مفهوم خرده فرهنگ است. چرا که طرفداران این تبیین‌ها وجود گروههای متفاوت اجتماعی و اقتصادی که ارزش‌هایی از اساس متفاوت با دیگر گروه‌ها داشته باشند را مفروض در نظر می‌گیرند و در عوض منتقدانی مانند دیوید ماترا اعتبار وجود هر نوع خرده فرهنگی را زیر سؤال می‌برند و معتقدند که همه جوانان مرتکب کج روی می‌شوند، اما در این میان عده‌ای از امکاناتی مانند نمایانی کمتر، دسترسی به امکانات اجتناب از دستگیری و ... برخوردارند.

نظریه‌های فشار اجتماعی

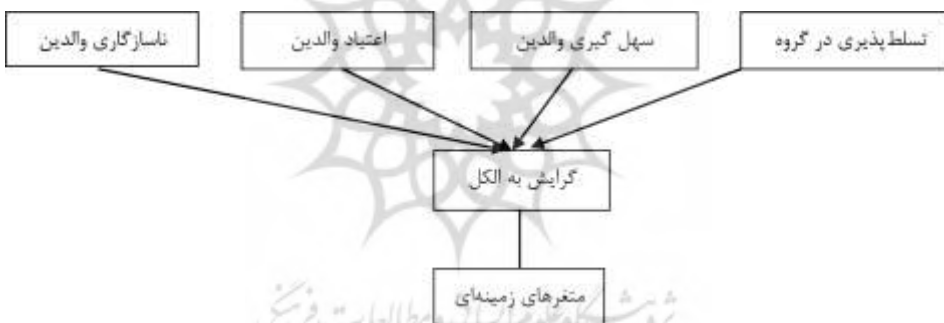
سوال اصلی در نظریه فشار این است که چرا مردم کج رفتاری می‌کنند. پاسخ کلی این نظریه به این سوال این است که عواملی در جامعه وجود دارند که برخی مردم را تحت فشار قرار می‌دهند و آنان را مجبور به کج رفتاری می‌کنند. رابرت مرتن این فشار را ناشی از عدم توانایی شخص در دستیابی به اهداف مقبول اجتماعی می‌داند. آلبرت کوهن ناکامی در رسیدن به جایگاه بالا در جامعه را عامل فشار می‌شمارد. کلوارد و الین عدم برخورداری اشخاص از فرصت‌های نامشروع برای نیل به هدف را وارد کننده فشار بر افراد و راندن آنان به سوی کج-رفتاری می‌دانند (صدیق، همان، ۱۳۷۸).

نظریه‌های یادگیری اجتماعی

مجموع صاحب نظرانی که موضوع یادگیری اجتماعی را مطرح ساخته‌اند بر این باورند که کج رفتاری و هم‌نوایی طی فرایندهای مشابه یاد گرفته می‌شوند. کج رفتاری نتیجه‌ی یادگیری هنجارها و ارزش‌های انحرافی بویژه در چارچوب خرده فرهنگ‌ها و گروه‌های همسالان است. بنابراین نکته اصلی در این نظریه‌ها این است که افراد کج رفتاری را در طول زندگی خود و طی فرآیندهای خاصی یاد می‌گیرند (صدیق، ۱۳۸۷).

مدل تحقیق

با توجه به چارچوب نظری این تحقیق، مدل تحلیل عوامل مؤثر بر گرایش به الکل در نمودار شکل شماره‌ی نشان داده شده است.

مدل ۱: نمایش مدل تحلیل عوامل مؤثر بر گرایش به الکل

چارچوب نظری منتخب تحقیق

امروزه جوامع مختلف بین انحرافات اجتماعی بزرگسالان و جوانان تفاوت قائل می‌شوند. بسیاری از جوامع انحرافات جوانان را به دلیل عدم آگاهی و یا شرایط نامناسب اجتماعی و اقتصادی می‌دانند. بنابراین تفکیک قانونی افرادی که زیر سن قانونی هستند از بزرگسالان در مطالعه‌ی رفتار انحرافی امری ضروری است (احمدی، ۱۳۸۴: ۱۲۹). تحت این شرایط علیرغم تعدد و تنوع بزهکاری‌های نوجوانان می‌توان این افعال را به دو جهت (غیر مادی بودن، نفی

هنجارهای اجتماعی) از بزهکاری‌های بزرگسالان نیز متمایز کرده و توجه داشت ارزش‌هایی که اساس جرم نوجوانان قرار می‌گیرند کاملاً مخالف ارزشهای رسمی جامعه نیست بلکه ارزش‌هایی است که نوجوانان معمولاً در اوقات فراغت و اعیاد عمومی آنها را اساس رفتار قرار می‌دهند. ولی ناهمنوایان آنها را به شکل افراطی به غیر از این اوقات بسط می‌دهند. مثلاً هیجان‌طلبی، ابراز مردانگی و بی‌اعتنایی به تلاش‌های زندگی مادی که اساس برخی رفتارهای نوجوانان بزهکار است. در اوقات فراغت و برخی اعیاد عیناً پایه رفتار نوجوانان معمولی قرار می‌گیرند (فتاحی، ۱۳۸۸).

بزهکاری نوجوانان انواع مختلفی دارد که در طیف گسترده‌ای از رفتار ضد اجتماعی قرار دارد که بر حسب عمق و شدت آن به بزهکاری‌های شدید نظیر تجاوز و غیره ... بزهکاری ملایم مانند استفاده از داروهای مخدر، مشروبات الکلی تقسیم می‌شوند (احمدی، همان؛ ۱۴۵). در این مطالعه با در نظر گرفتن نتایجی که در بخش قبل مطرح شد، یک مدل متشکل از یک نظریه (تقویت افتراقی) به عنوان چارچوب نظری تحقیق برگزیده شد و با تعیین شاخص‌هایی به ارائه‌ی فرضیه‌ها و تحلیل آنها با روش‌های آماری پیشرفته پرداخته شد. در مباحث پیشینه‌ی نظری این تحقیق از یک نظریه و اینکه در کدام دسته از تبیین‌ها نظریات انحرافات قرار دارند مطالبی ذکر گردید. به نظر برگس و ایکرز در تقویت افتراقی و روان‌شناسی که می‌گوید ادامه یا توقف هر نوع رفتار بستگی به تشویق یا مجازات دارد یعنی تشویق موجب ادامه‌ی رفتاری خاص و باعث توقف آن خواهد شد. نظریه‌ی سادرلند را مورد سوال قرار داده‌اند. به بیان دیگر این دو مدعی‌اند که صرف پیوند با کج‌رفتاران کسی را کج‌رفتار نمی‌کند بلکه همین افراد کج‌رفتاری را در صورتی که نسبت به همنوای یا مقدار فراوانی یا احتمال بیشتر رضایت بخش-تر باشد به همنوایی ترجیح خواهند داد. برگس و ایکرز بر اساس قانون تقویت افتراقی می‌گویند که اگر تعداد عوامل نیروهای تقویت‌کننده آن عاملی بیشترین احتمال وقوع را دارد که بیشترین تقویت‌کننده را به لحاظ فراوانی و احتمال تولید کند (برگس و ایکرز، ۱۹۶۶). بنابراین از نظر اینها دخالت متغیر سوم یعنی تقویت افتراقی علت اصلی کج رفتاری است. بدین ترتیب مکانیسم‌های تسلط‌پذیری در گروه، ناسازگاری والدین، اعتیاد والدین، سهوگیری والدین به عنوان گرایش به بزهکاری نقش موثری دارند و از جمله گرایش به الکل پیدا

می‌کنند. این در حالی است که جوانان اثر این مکانیسم‌ها را توسط مکانیسم‌های دیگر خنثی می‌کنند، گرایش بیشتر به بزهکاری دارند و در نتیجه این مکانیسم‌ها علل گرایش جوانان را به الککل افزایش می‌دهند.

چارچوب روشی پژوهش

با توجه به اینکه این تحقیق در صدد است میزان گرایش به الککل در بین نوجوانان و جوانان ۱۵ تا ۳۵ ساله شهر ارومیه را بسنجد و عوامل کلی و جزئی مرتبط با آن را تعیین نماید بر همین اساس سؤال‌های عمده‌ی تحقیق حاضر به این صورت مطرح می‌شوند:

الف) میزان گرایش به الککل در بین نوجوانان و جوانان ۱۵ تا ۳۵ ساله شهر ارومیه چقدر است؟

ب) عوامل مختلف مرتبط با گرایش به الککل در بین نوجوانان و جوانان ۱۵ تا ۳۵ ساله کدامند؟

برای انجام این تحقیق از روش پیمایشی و برای گردآوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه‌ی محقق ساخته با سوالات بسته استفاده شده است. برای ساخت پرسشنامه‌ی این تحقیق پس از تعیین چهارچوب نظری و انتخاب متغیرهای تحقیق و تعیین شاخص‌ها و معرف‌ها به ساخت گویه‌ها اقدام شد و هیچ گونه حذف یا تغییر در گویه‌ها انجام نیافت. لازم به ذکر است که این مطالعه در روی طیف لیکرت انجام پذیرفته است. جامعه‌ی آماری این تحقیق بر اساس آمار سال ۸۵ تعداد ۳۶۰۷۷۸ نفر بوده که شامل جوانان و نوجوانان شهر ارومیه می‌باشد که تعداد نمونه پس از اجرای پیش‌آزمون با کاربرد روش کوکران به تعداد ۴۱۰ نفر رسید.

$$n = \frac{Nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2} = \frac{(360778)(1.96)^2(0.0255)}{(360778)(0.05)^2 + (1.96)(0.05)^2}$$

$$N = 360778 \text{ حجم جمعیت}$$

$$T = 1.96 \text{ ضریب اطمینان}$$

$$D = 0.05 \text{ دقت احتمالی مطلوب}$$

$S^2 = 0/0255$ پیش آورد واریانس

$n = 410$ نمونه آماری

با توجه به این که موضوع تحقیق، سنجش میزان گرایش جوانان و نوجوانان ۱۵ تا ۳۵ ساله-ی شهر ارومیه به الکل است، بنابراین واحد تحلیل در این پژوهش، افراد جوان و نوجوان بوده و سطح تحلیل آن شهر ارومیه است. شیوه نمونه‌گیری به صورت تصادفی بوده و ارومیه را به چهار منطقه تقسیم نموده که برای هر منطقه حدوداً تعداد ۱۰۰ نمونه است. به منظور افزایش سنج‌های تحقیق از روش اعتبار محتوا استفاده شده است. به این معنا که مقیاس‌های ساخته شده برای متغیرهای پژوهش، مورد مطالعه و بررسی اساتید راهنما مرتبط با موضوع قرار گرفت و نظرات اصلاحی آنان اعمال گردید. از آلفای کرونباخ نیز برای نشان دادن پایایی استفاده شد.

جدول ۱: آلفای کرونباخ مربوط به هر یک از متغیرهای تحقیق

نوع متغیر	نام متغیر	ضریب آلفا
مستقل	تسلط‌پذیری در گروه	۰/۷۱
	سهل‌گیری والدین	۰/۷۶
	ناسازگاری والدین	۰/۷۳
	اعتیاد والدین	۰/۷۳
وابسته	گرایش به الکل	۰/۷۱

در این تحقیق از هر دو روش آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد. با توجه به این که متغیرهای مستقل و وابسته از نوع مقیاس فاصله‌ای هستند برای سنجش میزان همبستگی میان متغیرها، روش همبستگی پیرسون مورد استفاده قرار گرفته است. از میان متغیرهای زمینه‌ای برای تعیین رابطه‌ی بین جنسیت (مقیاس اسمی) با متغیر وابسته از ضریب t -test استفاده کرده و به دلیل مدخلیت عوامل متعدد در گرایش به الکل به عنوان متغیر وابسته و به منظور تأثیرات جمعی و همزمان متغیرهای مستقل از تکنیک تحلیل واریانس و رگرسیون چند متغیره استفاده شد، از تحلیل مسیر نیز برای بررسی آثار مستقیم و غیرمستقیم هر یک از متغیرهای مستقل بر

روی متغیر وابسته و نیز تأثیر متغیرها بر یکدیگر استفاده شد.

توصیف و تحلیل یک متغیره

در این قسمت یافته‌ها و نتایج تحقیق به صورت توصیفی ارائه گردیده است. این بخش مربوط به متغیرهای زمینه‌ای می‌باشد که در تحقیق مورد نظر مورد ارزیابی قرار گرفتند. بین سهل‌گیری و گرایش به الکل رابطه وجود دارد.

جدول ۲- آماره‌های توصیفی مربوط به فرضیه اول

گرایش به الکل		
۰/۳۸۸	ضریب همبستگی پیرسون	سهل‌گیری والدین
۰/۰۰۰	سطح معنی داری Sig	
۳۹۵	تعداد نمونه	

نتیجه همبستگی پیرسون متغیرهای این فرضیه نشان می‌دهد به دلیل سطح معنی داری بدست آمده (Sig=0/000) کمتر از آلفای این تحقیق ۰/۰۵ است. این دو متغیر به میزان $r=0.388$ با هم رابطه نسبتاً معنی داری دارند بدین معنی که هرچه میزان سهل‌گیری والدین بیشتر باشد گرایش به الکل بیشتر می‌شود. این فرضیه تأیید می‌شود. بین اعتیاد والدین و گرایش به الکل رابطه وجود دارد.

جدول ۳- آماره‌های توصیفی مربوط به فرضیه دوم

گرایش به الکل		
۰/۴۲۹	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد والدین
۰/۰۰۰	سطح معنی داری Sig	
۳۹۵	تعداد نمونه	

همان‌طور که از آزمون فرضیه بر می‌آید می‌توان با توجه به سطح معنی داری بدست آمده

کمتر از ۰/۰۵ گفت که فرضیه تأیید می‌شود و از طرفی میزان همبستگی ۰/۴۲۹ است که متوسط و مستقیم است و نشان می‌دهد هر چه گرایش والدین به اعتیاد زیاد شود گرایش فرزندان به الکل زیاد می‌شود.
 بین تسلط‌پذیری در گروه و گرایش به الکل رابطه وجود دارد.

جدول ۴- آماره های توصیفی مربوط به فرضیه سوم

گرایش به الکل		
۰/۲۷۱	ضریب همبستگی پیرسون	تسلط پذیری
۰/۰۰۰	سطح معنی داری Sig	
۳۹۵	تعداد نمونه	

همان‌طور که از آزمون فرضیه بر می‌آید می‌توان با توجه به سطح معنی‌داری بدست آمده کمتر از ۰/۰۵ گفت که فرضیه تأیید می‌شود و از طرفی میزان همبستگی ۰/۲۷۱ است، که نسبتاً متوسط و مستقیم است و نشان می‌دهد هر چه تسلط‌پذیری فرد در گروه بیشتر شود گرایش آنها به الکل زیاد می‌شود.

بین ناسازگاری والدین و گرایش به الکل رابطه وجود دارد

جدول ۵- آماره های توصیفی مربوط به فرضیه چهارم

گرایش به الکل		
۰/۲۳۵	ضریب همبستگی پیرسون	ناسازگاری والدین
۰/۰۰۰	سطح معنی داری Sig	
۳۶۷	تعداد نمونه	

همان‌طور که از آزمون فرضیه بر می‌آید می‌توان با توجه به سطح معنی‌داری بدست آمده کمتر از ۰/۰۵ می‌توان گفت فرضیه تأیید می‌شود و از طرفی میزان همبستگی ۰/۲۳۵ است که

متوسط و مستقیم است و نشان می دهد هر چه میزان ناسازگاری والدین زیاد شود گرایش فرزندان به الککل زیاد می شود.
میزان گرایش به الککل با توجه به جنسیت متفاوت است.

جدول ۶- توزیع جنسیت پاسخگویان بر حسب گرایش به الککل

گرایش به الککل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میانگین اشتباه استاندارد
جنسیت	198	3/1652	84622۰/	06014۰/
	197	2/8609	86564۰/	06167۰/

نمره گرایش به الککل در دخترها (۳/۱۶۵۲) و در پسرها (۲/۸۶۰۹) است. با توجه به سطح معنی داری آزمون لون $\text{sig} = ۰/۹۲۲$ از ردیف اول جدول استفاده می کنیم. چون سطح معنی داری کمتر از $۰/۰۵$ است پس ثابت می شود که میزان گرایش به الککل در دختران بیشتر از پسران است.

جدول ۷- آزمون t-test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig	T	df	Sig. (2-tailed)	انحراف میانگین	انحراف اشتباه استاندارد	۹۵٪ فاصله اطمینان از انحراف	
								پایین تر	بالا تر
فرض برابری واریانس ها	010۰/	922/0	3/532	393	000۰/	30424۰/	08614۰/	13489۰/	47358۰/
فرض نابرابری واریانس ها			3/532	392/697	000۰/	30424۰/	08614۰/	13488۰/	47359۰/

میزان گرایش به الککل با توجه به وضعیت تأهل متفاوت است.

جدول ۸- توزیع وضعیت تاهل پاسخگویان بر حسب گرایش به الکل

وضعیت تاهل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میانگین اشتباه استاندارد
گرایش به الکل	292	3/0877	88157۰/	05159۰/
	103	2/8029	79674۰/	07851۰/

نمره گرایش به الکل در مجردان (۳/۰۸۷۷) و در متأهلان (۲/۸۰۲۹) است. با توجه به سطح معنی داری آزمون لون $\text{sig} = ۰/۰۴۸$ از ردیف دوم جدول استفاده می کنیم. چون سطح معنی داری کمتر از $۰/۰۵$ است فرضیه تأیید می شود، پس می توان گفت که میزان گرایش به الکل در مجردین بیشتر از متأهلان است.

جدول ۹- آزمون t-test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	انحراف اشتباه میانگین استاندارد	۹۵٪ فاصله اطمینان		
							پایین تر	بالا تر	
فرض برابری واریانس ها	3/940	۰/۰۴۸	2/888	393	۰/۰۰۴	28476۰/	09860۰/	09091۰/	47860۰/
فرض نابرابری واریانس ها			3/031	196/289	۰/۰۰۳	28476۰/	09394۰/	09950۰/	47002۰/

میزان گرایش به الکل با توجه به سطح تحصیلات متفاوت است.

جدول ۱۰- آنالیز واریانس

سطح معنی داری sig	F	میانگین مجذورات	Df	مجموع مجذورات	
239۰/	1/359	1/020	5	5/100	میان گروهها
		751۰/	389	291/979	درون گروهها
			394	297/079	مجموع

با توجه به سطح معنی داری آزمون تحلیل واریانس یک طرفه که بیشتر از آلفای این تحقیق

است فرضیه تأیید نمی گردد و می توان گفت میزان گرایش به الکل با توجه به سطح تحصیلات متفاوت نیست.

جدول ۱۱- آنالیز واریانس برای رابطه گرایش به الکل و سطح تحصیلات

Subset for alpha = .05 1	N	تحصیلات
2/5500	2	ابتدایی
2/7760	25	فوق لیسانس و بالاتر
2/8333	27	راهنمایی
3/0107	206	لیسانس
3/0786	126	دیپلم
3/4667	9	بی سواد
245۰/		Sig.

میزان گرایش به الکل با توجه به درآمد متفاوت است.

جدول ۱۲- آنالیز واریانس

مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	sig سطح معنی داری
10/678	2	5/339	7/308	001۰/
286/401	392	731۰/		
297/079	394			

جدول ۱۳- آنالیز واریانس و گرایش به الکل و درآمد

Subset for alpha = .05 2	1	N	درآمد
	2/8370	92	بیشتر از ۴۵۰
	2/8464	97	بین ۲۵۰ تا ۴۵۰
3/1709		206	کمتر از ۴۵۰
۱/۰۰۰	996۰/		Sig.

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig}=0/000$ تأیید می شود برحسب میزان درآمد گرایش به الکل متفاوت است. گرایش به الکل در گروه درآمدی کمتر از ۴۵۰ هزار بیشتر است، پس هر چقدر درآمد پایین باشد گرایش به الکل بیشتر است.

میزان گرایش به الکل با توجه به نوع شغل متفاوت است.

جدول ۱۴- آنالیز واریانس

سطح معنی sig	F	میانگین مجذورات	Df	مجموع مجذورات	
0060/	3/343	2/448	5	12/238	میان گروهها
		7320/	389	284/841	درون گروهها
			394	297/079	مجموع

جدول ۱۵- آنالیز واریانس و گرایش به الکل و نوع شغل

Subset for alpha = .05		N	نوع شغل
2	1		
	2/7479	71	شغل دائمی
2/8542	2/8542	72	پاره وقت
3/0075	3/0075	40	فصلی
3/0171	3/0171	35	خانه دار
3/1456	3/1456	68	بیکار دانم
3/2101		109	سایر
2310/	9960/		Sig.

تحلیل های دو و چند متغیره تحقیق

نتایجی که از تحلیل رگرسیون چند متغیره به دست آمده‌اند به شرح زیر هستند.

جدول ۱۶- خلاصه مشخصات مدل‌های رگرسیون چند متغیره

مدل	ضریب همبستگی R چند گانه	R ضریب تبیین Squire	ضریب تبیین تصحیح شده	اشتباه معیار تخمین
1	۰/۴۲ ^a	۱۸۴۰/	۱۸۲۰/	۷۸۵۲۵۰/
2	۰/۴۲ ^b	۲۴۲۰/	۲۳۸۰/	۷۵۷۸۰/

اعتیاد والدین، (مقدار ثابت)

اعتیاد والدین، سهل گیری والدین، (مقدار ثابت)

در جدول فوق ضریب همبستگی چند گانه به میزان $R=0/492$ است که نشان دهنده همبستگی متوسطی بین متغیرهای مستقل و وابسته است. ضریب تبیین در این مدل $0/238$ است که نشان می‌دهد $23/8$ درصد از متغیر وابسته ما (گرایش به الکل) توسط متغیرهای مستقل حاضر در مدل تبیین می‌شوند و باقیمانده را متغیرهای مستقل دیگر که در این مدل آورده نشده‌اند تبیین می‌کنند. بر اساس جدول خلاصه مشخصات مدل‌ها ۲ متغیر در مدل باقی مانده‌اند و بقیه متغیرهایی که سهم کمی در تبیین متغیر وابسته داشته‌اند حذف شده‌اند. این عوامل به ترتیبی که بیشترین سهم را در تبیین متغیر دارند، به شرح زیر هستند:

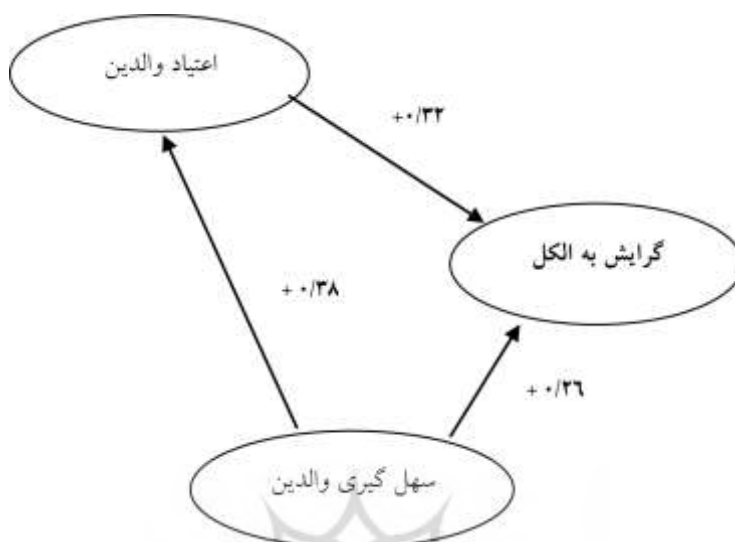
اعتیاد والدین، سهل گیری والدین

لازم است که اهمیت نسبی متغیرهای مستقل در پیش بینی تغییرات متغیر وابسته (گرایش به الکل) شناخته شوند لذا باید b های هر متغیر بیان شوند. در صورتی که از ضرایب b برای تعیین میزان اثر متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته استفاده شود معادله به شکل زیر است:

$$y = a + b_1x + b_2x + b_3x + \dots + b_k x$$

که با توجه به ضرایب‌های رگرسیون استاندارد نشده در جدول بالا می‌توان معادله کلی خط رگرسیون را چنین ترسیم کرد:

$$\text{میزان گرایش به الکل} = 1/148 + \text{اعتیاد والدین} (0/297) + \text{سهل گیری والدین} (0/281)$$

نمودار ۱- نمایش مدل تحلیل مسیر تحقیق

بحث براساس نتایج فرضیه های تحقیق

در این تحقیق برای تعیین عوامل مرتبط بامتغیر وابسته (گرایش به الکل) چهار فرضیه ارائه شد که تمامی فرضیه‌ها در آزمون قبول شده است.

اولین فرضیه تحقیق که بر وجود رابطه معنی داری بین تسلط‌پذیری در گروه و گرایش جوانان و نوجوانان به الکل دلالت می‌کند و مورد تأیید قرار گرفت. بر این اساس هر قدر تسلط‌پذیری در گروه بیشتر باشد گرایش به الکل بیشتر خواهد بود. تحقیقاتی که در این زمینه صورت گرفته است نیز موید رابطه‌ی بین تسلط‌پذیری در گروه و گرایش به الکل است. از آن جمله رابت برگس تسلط‌پذیری در گروه را در گرایش به الکل موثر دانسته است.

دومین فرضیه تحقیق مبنی بر وجود رابطه‌ی معنی داری بین سهل‌گیری والدین و گرایش به الکل مورد تأیید قرار گرفت، بر اساس این فرضیه هر قدر جوانان و نوجوانان از طرف خانواده آزادی بیشتری داشته باشند گرایش به الکل آنها بیشتر می‌شود، بنابراین رابطه‌ی تنگاتنگی بین جوانان و خانواده وجود دارد. تحقیقات دیگری همسو با این یافته است. از آن جمله باروس و

همکارانش سهل گیری والدین را یکی از متغیرهای تأثیرگذار در گرایش جوانان به الکل می-شمارند.

- سومین فرضیه تحقیق مبتنی بر وجود رابطه‌ی معنی داری بین ناسازگاری والدین و گرایش به الکل جوانان مورد تأیید قرار گرفت. بر این اساس جوانانی که در محیط خانوادگی آنها بین پدر و مادرشان ناسازگاری بیشتری باشد گرایش آنان به الکل نیز بیشتر می‌شود. تحقیقات دیگر نیز همسو با این یافته‌ها است از آن جمله (گرفت) ناسازگاری والدین را یکی از متغیرهای تأثیرگذار در گرایش به الکل می‌شمارد.

- چهارمین فرضیه‌ی تحقیق مبنی بر وجود رابطه‌ی معنی داری بین اعتیاد والدین و گرایش به الکل جوانان مورد تأیید قرار گرفت، بر این اساس جوانانی که والدین آنها اعتیاد دارند بیشتر در معرض گرایش به الکل می‌باشند، چون هیچ مانعی در سر راه آنها وجود ندارد. موره و همکارانش اعتیاد والدین را یکی از متغیرهای بسیار تأثیرگذار در گرایش جوانان به الکل می-شمارند.

پیشنهادها

بر مبنای نتایج بدست آمده از این تحقیق برای کاهش گرایش به الکل می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه نمود.

- ایجاد محیط صمیمی و شاد در محیط خانواده
- برقراری ارتباط صمیمی پدر و مادر با فرزندان
- فراهم کردن امکانات تفریحی و ورزشی توسط خانواده و جامعه
- برطرف کردن مشکلات جوانان توسط خانواده
- پیشنهاد می‌شود از مطالعات میدانی در تحقیقات گرایش به الکل استفاده شود.

منابع

- ۱- ° احمدی، حبیب، ۱۳۷۷، نظریه‌های انحرافات اجتماعی، شیراز: انتشارات زر.

- ۲- ستوده، هدایت الله، ۱۳۸۳، آسیب شناسی اجتماعی: انحرافات اجتماعی، ویرایش سوم، تهران، انتشارات آوای نور.
- ۳- فدایی، فرید، سجادیه، سیدمحمدعلی، ۱۳۶۵، شناخت پیشگیری و درمان اعتیاد. تهران: تایماز.
- ۴- قربان حسینی، علی اصغر، ۱۳۶۸، پژوهشی نو در مواد مخدر. چاپ اول.
- ۵- احمدوند، محمدعلی، ۱۳۸۳، اعتیادسبب شناسی و درمان آن. چاپ چهارم آزمایشی اسفند ۸۲، تهران: دانشگاه پیام نور.
- ۶- نوری، صالح، پایان نامه اعتیاد. ص ۳۸.
- ۷- نجفی، کیهان، آوخ، فرهاد. خلخال، مهدی. اندیشه رفتاری، سال ۸۴، چاپ یازدهم، شماره ۲.
- ۸- اسعدی، سیدحسن، ۱۳۸۲، پژوهش بنیادی درباره مواد مخدر. پرتوشمس.
- ۹- قربان حسینی، علی اصغر، ۱۳۶۸، پژوهشی نو در مواد مخدر و اعتیاد: چاپ اول.
- ۱۰- ساروخانی، باقر، ۱۳۷۰، درآمدی بر دایرةالمعارف علوم اجتماعی، کیهان.
- ۱۱- طباطبایی، کاظم، ۱۳۷۹، بررسی آسیب های اجتماعی کشور، سازمان بهزیستی کشور.
- ۱۲- کون، بروس، ۱۳۷۰، درآمدی به جامعه شناسی (ترجمه محسن ثلاثی)، انتشارات فرهنگ معاصر.
- ۱۳- گیدنز، آنتونی، ۱۳۷۳، جامعه شناسی (ترجمه منوچهر صبوری)، تهران: چاپ اول.
- ۱۴- سلیمی، علی، داوری، محمدی، ۱۳۸۵، جامعه شناسی کجروی، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ویرایش دوم.
- ۱۵- صدیق سروستانی، رحمت....، ۱۳۸۷، آسیب شناسی اجتماعی: جامعه شناسی انحرافات اجتماعی، چاپ سوم، تهران: انتشارات آن.
- ۱۶- فرجاد، محمد حسین، ۱۳۶۹، روانشناسی و جامعه شناسی جنایی، تهران: نشر همراه.
- ۱۷- احمدی، حبیب، ۱۳۸۴، جامعه شناسی انحرافات، تهران: انتشارات سمت.
- 18- Hagan, j, 1988, modern criminology: crime, criminal behavior and its control , New york; MC GraW,Haill.

- 19- Lombardorso, cesare and Wliam ferrero(1985),The female offender, Landan:T. fisher unwin, 88-93.
- 20- Thio, Alex (2001), Deviant be havior, 6thed.Boston: Allyn and Bacon.
- 21- Hiershi,Traivis (1973), Procedural Rules and the study of Deviant Behavior, Sochial problems, 21,166-771.
- 22- Hojati H. comperehensive overview of mental health 1 and 2.1sted. tehran: salami pub; 2009.P.63-64.
- 23- Nouranipoor s.causes of addiction and can change be havior and create effective methods of addiction counseling. J Addict res2004; 2(6):13-54.
- 24- Videbeck s.psychiatric mental health nursing.2004;378-401.
- 25- Flover nT. patterns of alcoohol consumption and alcohol. tehran; GlorY pub; 2004. p. 54.
- 26- Nughany f,mohtashami j,shahsavand A.mental health2.1 Ed. tehran: salamy pub; 2004. p. 251.
- 27- Koushan M.vaqyy s.psychiatric nursing11.3 Ed.tehran: Bochra pub: 2005. p. 201-202.
- 28- Barros MB. Botega Nj. Dalgalarondo p, Marin-LeonL, de oliveria HB. Prevalence of alcohol abuse and associated factors in a populaition-based stady. Rev saude publica 2007; 41(4): 502-509.
- 29- Alati R, Kinner S, Majman jM, fowler G, W attk, Green D. Gender differences in dhe relation ships between alcohol, tobacco and mental health in patents attending an emergency department. Alcohol Alcoholism 2004; 463-465.
- 30- Galduroz jc , Noto AR , Nappo SA, carlini EA.Household surreyon durgabuse in Brazil:stady inolving the 107major cities of the country-2001. Addict Behevor2005; 30(3):545-56.
- 31- Morre AA. Hays RD.Grrendale GA.Longitudinal Patterns and predictors of alcohol consumption in the united states.Am J public Health. 2005; (95)(3): 458-65.
- 32- Poltis A,olgiati P. Malitas P.Albani D.signorini A,polito L,etal. Depreeion and social phobia secondary to alcohol dependence. Neuropsychobiology 2007; 56(2.3):111-8.

شرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی